

Žalostna idila.

Italijanski spisal dr. L. Iris.

V oddelku št. 3 ni bilo nič ali skoraj nič tecega, kar bi zgražalo zdrave in srečne ljudi. Ne zdihoval, ne slabega duha, vonjalo je le po ogljennem kisliku, ki služi v dizinficiranju a okužuje toliko javnih zgradob.

Bila je velikanska dvorana, vsa bela sé skromnim razpelom na zadnjem konci, na desni in levi pa dve vrsti postelj enako belih in med eno posteljo in drugo velika okna, skozi katera je prihajala svetloba in močen vonj akacij.

Točno ob osmih je prihajal zdravnik ter pričeval svoj metodični poset okolu postelj: spremljala ga je ali usmiljena sestra ali pa navadna strežnica. Pri vsaki bolnici se je ustavljal toliko, kolikor je zahteval s l u č a j, nikdar ni pokazal, da bi se mu mudilo, odgovarjal je sladko na vsa vprašanja tudi na najbornejša in najnavadniša vprašanja, ojačeval je plašne bolnice in božal male deklice. Ko je pa prihajal do postelje št. 9, tedaj je izpraševal le malo, šalil se nič, narekoval zdravila in odhajal.

Bilo je razvidno, da se hoče pečati z ubogo bolnico št. 9. malo, kolikor mu je možno in to je zapazila celó usmiljenka, ki je gledala sé svojimi očmi pod širokokrajnim snežnobelim svojim pokrivalom sedaj zdravnika nenavadno resni obraz, sedaj bolnico, ki je močno rudela.

In zapazila je usmiljenka še več pod svojim trdo poškrabanim pokrivalom.

Ona apatična in bleda Francozinja čitala je mnogo na onem prekrasem obrazu Sirakuzanke, na obrazu v okviru kostanjevih kodrastih las. Ni ji ušel izraz onih velikih črnih očih vprtih neprenehoma v vrata, ko se je bližala ura zdravnikovega pohoda, in ko je zdravnik prihajal, tedaj ga je spremljal isti pogled od postelje do postelje vedno, dokler ni odšel iz sobe.

Ko je končal semester, ni več prihajal v oni oddelek elegantni in ljubeznivi doktor s plavimi brčicami. Odločili so ga zu 1. dvorano, imenovano Villalta, morebiti po imenu onega človekoljubja, ki jo je ustanovil, tu je doktor izpolnjeval svojo dolžnost točno iz z veseljem kakor navadno. Dvorano št. 3. so oddali drugemu zdravniku, plašljivemu starčku, ki je govoril zmerom le tiho, v pol glasa.

„Jaz ne razumem tega dekleta“, šepetal je bolj nego govoril nekega dne novi zdravnik usmiljenki, ko je došel do postelje št. 9. — „Tako je slaba in vedno slabša, a pravi, da ji je bolje in hoče še iz bolnišnice“.

„Ali kam hočeš iti, draga moja“, pravi potem obrnjen k bolnici, ki je imela povešene oči, — „ne čutiš, da imaš mrzlico? Ne veš, da doma nimaš sredstev, da bi se zdravila? Z vročico 40 stopinj!“ — pravi potem, povdarjaje ono število.

„Vaše blagorodje pravi prav, ali jaz nočem ostati, tu umrem“.

Dobri zdravnik je zmajeval z glavo, prekrižal roke na hrbtu in šel svojo pot. Usmiljenka je gledala in molčala.

Naslednjega dne vršil se je isti prizor.

„Kako je?“

„Bolje“.

„Si opustila misel, da bi odšla?“

„Ne, iti hočem, tu umiram“.

„Videli bomo jutri“ — je odgovoril zdravnik in šel dalje. —

Na večer istega dne približala se je umiljenka postelji Sirakuzanke, kakor da bi ji hotela menjati vzglavje.

„Hočeš res oditi jutri?“

„Da, iti hočem“.

„In zakaj?“

„Tu umiram“.

„Morebiti je zrak te dvorane?“

„Morda“.

„Ako bi te spravili v Villalto . . . ki je obrnjena proti jugu. Veš, tam je več zraku . . .“

Ni utegnila zvršiti; Sirakuzanka odpre široko oči, zardi prav živo, vzpne se nekoliko na blazinah, zgrabi roko usmiljenke, stisne jo k srcu potem k obrazu poljubovaje jo z vročimi poljubi. Ni mogla več prikrivati; način in ton glasa, s katerim je usmiljenka dejala: *tam je več zraku*, jej je povedal, da bi skrivala zaman. Usmiljenka ni se branila, gledaje z očmi polnimi milobe oni lepi obraz, kjer se je ona temna rdečica kaj lepo spajala z vročo bronovo pöltjo.

Naslednjega jutra, ko je zdravnik iz dvorane Villalte zvedel, da so prišle v njegov oddelek nekatere bolnice iz sobe, bil je jako nevolj-n ter se je vsled tega silno pritoževal. Hotel je imeti le svoje bolnike in ne podedovati od drugod; a če so bile vse sobe polne potem pa sploh naj se ne sprejema več nikogar. Zdravniki v bolnicah imajo cel repertorij pritožb o juhi, zdravilih, o oknih odprtih ali zaprtih, perilu itd.

Začel je vendar pregledovati bolnike kakor vedno. Prišel je do polovice dvorane ter tu in tam izpregovoril le z usmiljenko kako besedo, ne da bi se kaj bolj brigal za bolnice, katerim se je približal.

„To je ena iz druge dvorane“ je rekla usmiljenka.

Zdravnik jo je pogledal, del si roko na podbradek, kar je storil, ko je mislil, kaj naj bi bolnici zapisal za zdravilo, narekoval lek ter šel dalje.

„Evo vam druge iz one dvorane“ — opozorila ga je usmiljenka, ko sta prišla na konec dvorane.

Takrat je pa zdravnik čutil, še predno se je ozrl v bolnico, da mu je mraz pretresel vse živce, čutil, da ga je ona gledala, gledala na oni čudni način, ki ga je vedno vznemirjal.

Ozre se na posteljo, katero mu je nuna pokazala in vidi njo, prav njo, Sirakuzanko, ki je imela v njegovo osebo vprte oči, one velike, črne oči z nepopisnim izrazom globoke bóli, večnega oboževanja; videl je one črne in velike oči, katere niso prosile zdravnika zdravja, ampak vse kaj družega.

Doktor ni mogel zakriti nekega vznemirjenja, ali usmiljenje je prevladalo v njem, da se ni izdal. Kako se je spremenila v tako kratkem času, kako posušila in

vendar je bila vedno lepa ona grška glava, ki se je zdela, da jo je modeliral Fidja ali naliskal Zeus.

Hotel je za trenotek delati se, kakor da je ni spoznal po onem instinktu, ki sili tudi pogumne ljudi, da beže pred predmetom, kojega se boje, toda premislil se je naglo in videl, da bi to bilo absurdno.

„A“ — pravi z ravnodušnim glasom — „ti si?“

„Kako ti je sedaj?“

„Boljše!“

„In kašelj?“

„Kašljam že manj“.

Vedè, da bi ne spravil iz nje družega, jej je potipal žilo in poslušal hitre srčne udarce. Oh, kako je bilo ubogo srce in ne samo vsled mrzlice!

Narekoval je zdravilo in šel dalje. In vsako jutro je prihajal in odhajal ter vsako jutro niso ga ostavljale one velike, črne oči niti za trenotek, odkar si je jel snemati rokavice, vstopivši v dvorano, pa dokler je odhajal. Ko je pa odhajal, bile bi bolne sosede lahko zapazile na Sirakuzankinem obrazu nepopisen izraz sreče, seveda, ko bi ne mislile le nase, kajti bolniki so vsi egoisti.

In usmiljenka, kaj bi ona mogla čitati? Bila je neka starka kratkoumna tako kakor kratkovidna, za katero srce ni bilo družega, nego oni kos rdečega blaga, s katerim se vpodablja Jezusovo srce in svet le oni del neba posejan sè zlatimi zvezdami, na katerem je sedel večni Oče tam v dvorani, kjer so se zbirale k molitvi. Tako je minolo mesec dni in vsak dan so se ponavljali isti občutki v zdravniku, ki jih pa ni izdal nikdar in isto vznemirjenje v bolnici, katera se je malo brigala zato, da je odsevala iz oči vsa njena duša. Zdelo se je, da zdravnikova afektirana hladnokrvnost le pomnožuje tiho strast bolničino.

Nekega jutra je zdravnik zapoznel. Delj nego pol ure je že gledala v vrata, a zdravnik, ki je bil tako točen, da bi se po njen lahko vravnala ura, ni prišel onega dne.

Mesto njega je prišel jako pozno oni zdravnik, ki je poskakoval in ki je imel namazane lase ter barvane brke in katerega ni maral nobeden, niti nune ne. Ali če bi tudi mesto njega prišel oni s podolgastim licem in z otročjimi očmi, bilo bi pač vse eno za Sirakuzanko. Nje ga le ni bilo.

Po udarcu, katerega je čutila pri srcu, je slutila nesrečo. In res je bila nesreča, kar je zvedela potem od francoske usmiljenke, ki je prišla slučajno v ono dvorano. Zdravnik je odpotoval v Hamburg proučevat kolero in je imel radi tega tri mesece dopusta.

Sirakuzanka ni jokala, ni hotela več bežati iz bolnišnice. Bila je vse dni v postelji, ne da bi govorila s tovarišicami, z očmi, katere so se zdele še večje vsled bolezní, vedno vprtimi pred se v kako podobo, katero je najbrže videla le sama. Izpregovorila je le tu in tam s francosko usmiljenko, ki jo je obiskovala vsak dan; ali o nje m ni se govorilo nikoli. Tako je minol en dolg mesec, minola dva in minol tudi tretji.

Zdravnik se je vendar vrnil in družega dne po svojem prihodu je prišel v bolnišnico tako zgodaj, da je

tekla njegova kočija po drevoredu kraljice Margerite nekaj časa vstric, potem pa pretekla velik, neroden črn voz sè slabo zbitimi deskami in z velikim rumenim križem ter na straneh zapisano: *m r t v a š k i v o z z a s i r o m a k e*.

Prišedši v bolnišnico, je šel takoj v svoj oddelek. Bilo je tako zgodaj, da še usmiljenka ni prišla.

Vstopil je, ne da bi si slekel rokavic in ne da bi se ozrl, kakor obično okoli po dvorani, ozrl se je mahoma le tja, kjer je ostavil Sirakuzanko tam doli koncem dvorane.

Ona je spala z glavo pod rjuho kakor mnogo drugih bolnic. Navadijo se vse tako v oni bolnišnici radi mnogih komarjev.

Približa se ji in še le tedaj vidi, da leži nekako čudno.

Ah, tudi njemu se je stisnilo srce, kakor pred tremi meseci njej, ko je on odpotoval, ne da bi kaj rekel.

Privzdignil je odejo; bila je prav ona, z onim lepim obličjem kakor iz starega voska. Postrežnica, ki ji je v noči potegnila odejo čez glavo, je pozabila zapreti oči in ona ga je gledala še z onimi velikimi, črnimi očmi, ki niso prosile več ljubezni, ampak usmiljenja.

Tedaj je pa po vsem poslopji zagrmelo nekako zamoklo; bil je voz z a s i r o m a k e, ki je pridrdral na dvorišče ter pretresel vse one, ki so ga slišali.

Očesca.

Nbroj očesec žarkih
Na zemljo zré z nebá,
In z zlatimi prameni
V noč bajno se smehljá.

A zlatih zvezd očesca
Kaj mar so meni zdaj,
Ko v Tvojih plamenicah —
Nebeški gledam raj!

Kristina,

Naši literarni boji.

(Piše ob).

Na našem skromnem slovstvenem polju bije se že nekaj časa hud boj med *starim* in *novim*. Eni z gorečo navdušenostjo pravijo da *stare* ne velja več; drugi zopet odločno trdijo da mladi novotarijanci so na krivej poti; in tako se duhovi razburjajo in moči se cepijo v veliko škodo pravemu napredku. Kdo ima prav? „Ai posterí l'ardua sentenza“ (potomcem težka razsodba!) bi vzkliknil slavni Manzoni.

Kaj se ni že pisalo *pro* in *contra* novim slovstvenim pojavom! Pri tolikem izobilji člankov in razprav, eden